

Javna naročila: Vsebinski dati prednost pred formo

Ministrstvo za javno upravo je v javni razpravo poslalo nov zakon o javnem naročanju. Pogovarjali smo se z direktorjem direktorata za javno naročanje Sašom Matasom.

Nejc Gole, gospodarstvo
Sobota, 25.04.2015

Sašo Matas: Uvaja se socialna klavzula Foto: Tomi Lombar/Delo

Ljubljana – Ministrstvo za javno upravo (MJU) je v javno razpravo poslalo osnutek predloga zakona o javnem naročanju (ZJN-3), ki v slovensko zakonodajo prenaša določbe evropskih direktiv. Prenova sistema temelji predvsem na dveh bistvenih segmentih, in sicer povečevanju učinkovitosti in gospodarnosti javnega naročanja ter informatizaciji postopkov, pravijo na MJU.

»Namen prenove je povečati transparentnost javnega naročanja in omejiti korupcijska tveganja,« so včeraj sporočili z ministrstva. Pri javnih naročilih se bo spodbujalo javno naročanje inovacij, sodelovanje malih in srednjih podjetij, upoštevanje socialnih in družbenih vidikov ter stroškov v celotni življenjski dobi. Na MJU pričakujejo povečanje deleža zelenih javnih naročil in večjo gospodarnost javnega naročanja.

Ministrstvo je pred pripravo predloga zakona različne deležnike – denimo gospodarsko, inženirsko in obrtno zbornico, protikorupcijsko komisijo, računsko sodišče – pozvalo k posredovanju predlogov. Ti so bili v največji meri upoštevani, če si niso bili nasprotujoči oziroma v nasprotju z evropskim direktivami ter prizadevanji ministrstva za večjo fleksibilnost in učinkovitost sistema, pravijo na MJU. Zakon bo predvidoma letos poleti sprejela vlada, do konca leta pa tudi državni zbor.

Ob tej priložnosti smo se pogovarjali z direktorjem direktorata za javno naročanje Sašom Matasom.

Katere težave se s tretjim ZJN rešujejo?

V evropski direktivi se na eni strani daje večji poudarek okoljskemu in trajnostnemu naročanju, na drugi strani večji skrbi za inovativna naročila in večji teži pri urejanju pogodbenih razmerij. Upam, da bomo lahko to priložnost znali v največji meri uporabiti tudi v našem sistemu javnega naročanja in dali vsebinam prednost pred formo. V zakonu bomo tako več pozornosti namenili malim in srednjim podjetjem, plačilom podizvajalcem, obveznosti plačevanja socialnih obveznosti in nenazadnje elektronskemu naročanju. Naročila malih vrednosti ostajajo enostaven, a hkrati popolnoma transparenten postopek, bolj fleksibilno pa bomo uredili denimo postopek s pogajanja in odpravo napak v ponudbah. Obenem pa z nekaterimi instrumenti, kot je elektronsko vročanje na enem mestu, povečujemo transparentnost in pospešujemo postopke. Zakon v večjem delu ureja postopek, zato moramo paziti, da s čezmernim prenašanjem določil v evropskih direktivah ne ustvarjamo še bolj kompleksnega, kompliciranega in prenormiranega sistema, kar si prav gotovo nihče ne želi. V javni razpravi, ki bo sledila v prihodnjem mesecu, pričakujemo številne pogovore in razpravo o tem osnutku. Tudi o primernosti urejanja nekaterih družbenih anomalij, denimo o plačilih podizvajalcev in neplačila prispevkov, skozi sistem javnega naročanja.

V katerih segmentih bo cena edino merilo za izbor in kako bo to vplivalo na kakovost?

Novo direktivo veliko pozornost namenjajo tudi stroškom in merilu ekonomsko najugodnejše ponudbe, ki naj bi prinašal več kakovosti za denar. Ker smo z deležniki največ težav identificirali ravno pri storitvah, kjer so ponudniki nastopali z dampinškimi cenami, ki jih v praksi žal nismo znali pravilno zaježiti. Zato smo v osnutek predloga zakona zapisali, da edinega merila cene ni dovoljeno uporabiti pri arhitekturnih in inženirskih storitvah. Poleg cene bo treba gledati še druge kriterije, kot so znanje, izkušnje ...

Pri gradnjah pa se to merilo lahko uporablja?

Lahko, a preko zelenega javnega naročanja se že danes upoštevajo tudi drugi kriteriji. Evropski parlament si je želel ceno kot edini kriterij kar se da omejiti, čemur so evropska komisija in države glede na izkušnje nasprotovale. Večina javnih naročil je namreč takih, da mora biti ta kriterij tudi upoštevan. Direktiva je zato kompromis, kjer se šele po podrobnem branju opazi, da kriterij najnižje cene kot edino merilo ni prepovedan.

Kaj pomeni, da bodo ponudniki pri kandidiranju za javno naročilo morali bolj upoštevati izpolnjevanje socialnih obveznosti?

To vprašanje je zelo povezano s prejšnjima, namreč neobičajno nizke ponudbe so žal pri javnem naročanju izvirale tudi iz neplačevanja socialnih obveznosti. Zato smo v osnutek zapisali določbo, ki bo kot obvezen pogoj za izločitev ponudnika štela tudi nepredložitev obračunov davčnih odtegljajev za dohodke iz delovnega razmerja, oziroma REK obrazca. Z zakonom se uvaja tudi socialna klavzula, podobno kot v sistemu poznamo protikorupcijsko, ko bo zaradi kršitve delovnih ali socialnih obveznosti lahko prišlo do odpovedi pogodbe o izvedbi javnega naročila.

Kakšen bo vpliv novega ZJN na proračunsko porabo za javna naročila?

Učinek bo z različnih vidikov pozitiven. Nove direktive in tudi ta zakon prinaša več razmisleka o vsebinah javnih naročil in njihovi kakovosti, bolj je poudarjena nabava v celotni življenski dobi, kar na dolgi rok nedvoumno zmanjšuje stroške. Konkretno pa se bo zaradi denimo uvedbe elektronskega naročanja, ki bo poenotil postopke, in elektronskega vročanja dokumentov, sam postopek skrajšal in pocenil.

Ste se izognili korupcijskim tveganjem, ki jih tudi prinaša direktiva?

V predlog zakona nismo prevzeli določila direktive, da lahko javni naročniki z izvajalci sklenejo anekse k pogodbam, ki bi pogodbeno vrednost povišale za največ 10 odstotkov za blago in storitve oziroma za največ 15 odstotkov za gradnje brez novega javnega naročila. Za vsako povečanje pogodbe bo treba rezultat objaviti na portalu javnih naročil. Omejili bomo tudi špekulacije glede vročanja dokumentov. Zdaj imajo ponudniki časa za pritožbo osem delovnih dni od vročitve odločitve, ker pa nekateri odločitev niso takoj prevzeli, se je rok včasih zelo podaljšal. Po predlogu zakona bo rok za pritožbo začel teči z objavo na portalu, odločitve o oddaji naročil pa bodo tako postale tudi transparentne.

Javni naročniki mnogokrat niso dovolj usposobljeni za vodenje javnih naročil in investicij. Kako se bo ta težava rešila?

Zakon je zgolj normativni okvir, ki določa neke obvezne in le deloma priporočljive okvire delovanje. Z boljšim ali slabšim zakonom prav gotovo ne bomo rešili vseh težav, prav tako tudi ne težav, ki so povezane z včasih premalo usposobljenimi javnimi naročniki ali slabo izvedenimi projekti. Zato se s področnimi zbornicami dogovarjamo, in verjamem da bomo našli skupni jezik, o pripravi priporočil oziroma, če bo treba, smernic. Z izobraževanjem pa bo treba nameniti več prostora za izobraževanja o vsebinah in dobrih praksah, ne le o postopku samem.

Kaj bo prineslo elektronsko javni naročanje?

Direktiva predvideva obvezno elektronsko naročanje od konca leta 2018, a upam, da ga bomo pri nas uveljavili že prej, saj smo med drugim že vzpostavili delujoč sistem elektronske dražbe. V prihodnjem letu pričakujemo še razvoj nekaterih modulov, kot so elektronski katalog, ki se bo med drugim uporabil na skupnem naročanju v zdravstvu, in model e-nabave, ki bo popolnoma elektronsko z varnim elektronskim podpisom pokrival celoten postopek naročanja. Na eni strani bo to prineslo zmanjšanje stroškov, na drugi pa večjo usposobljenost naročnikov, saj bodo lahko v postopkih izhajali iz standardiziranih procesov.